

dels Altars, damunt Pineda i d'altres, que ens recorda els innombrables *Coll d'Ares*, *Port de les Ares*. La gent del Camp de Tarragona, sobretot a Reus, sol anomenar «*luz altás dæ Prádæs*» les cingleres de la Mussara, força imponents vistes des de la terra baixa. A la Vall de Boí 'gran llosa elevada per damunt de les altres', que sovint deixa pas per sota, com *L'Altar de les Remenegueres*, que permet passar des d'aquest pletiu a l'Estany de la Llosa, per sota la cresta que baixa del Pic de Comaloforno, i crec que és el «forno» que ha donat nom a la dita coma famosa; o bé la *Roca de l'Altar* a Aiguïssí, damunt l'ermita de St. Nicolau.—¹² «Amb les cent lliures guanyades, ficades en un *alcig* de les alforges, Joan-Antoni anava alegre com unes pasqües», Enric Valor, *Rond. Val.* III, 13; formació ben curiosa, d'aire vagament mossàrab, de la qual Valor hauria de dir: 1) si només es diu cap a Castalla; 2) si per allà es coneixen altres casos de sufix semblant.—¹³ El trobem en autors tan poc suspects de calcar una expressió tan estrangera, com Nicolau d'Olwer (veg. cita, s. v. *alfóndec*), CaCandi («ortografia *altament* defectuosa», «data *altament* remarcable», *MiscHistCat.* I, 167; II, 10) o AMALCOVER («conscuetut fonament cristiana i *altament* significativa», *Cont.*, 158). Cf. també al. *höchst* id., rus *высоко* id.—¹⁴ Per aquells mateixos anys es registra també com a valencià (Sanelo, «*alçaprem*: alzaprimar el edifici», 28r1) i com a menorquí (Febrer i Cardona: «*àlsa-prém* = *manuella*, levier, vectis», «*àlsa-premar*: soulever par le moyen d'un levier»).—¹⁵ Tret d'una cita de l'*Archéologie Navale* de Jal, que no puc verificar; tan rar en francès que el mot (en cap de les seves formes ni llengües) no figura ni tan sols en el *Gloss. Nautique* del mateix Jal, ni en Godefroy.—¹⁶ No menys rar: manca en PSW, Rayn., PDPF. El TdF a penes el recull, i en les formes *aussopren* (s. v.) i *ausso-prens* (II, 1153), com a propi aquest de l'Erau; però els defineix defectuosament, esforçant-se per relacionar-los amb *prendre* i amb *premsa* (prov. *prensó*), amb els quals no hi ha connexió: és sabut que avui *m* es confon allí amb *n*. Esporàdicament en trobem rastre en algun altre parlar d'Oc: roerg. *ausso-prén* «cale qui soutient l'effort d'un levier (surtout dans une grande opération, lorsqu'on fait levier avec une barre)», gc. o bearn. *haussaprim*, *-imà* (Palay), potser pres aquest del castellà.—¹⁷ També degué passar, amb significat figurat, al dominicà *aisoplímo* «orgullo» (Brito), car aquí les líquides en fi de síl·laba es vocalitzen en *i*.—¹⁸ D'ací *ceprenar* «mover algo con palanca» (Peralta), que s'ha mantingut més viu: Àngel Satué diu que seguia usant-se a Bergua (V. de Broto) en els anys de 1950 per 'esforçar-se a aixecar un pes amb palanca', o per 'desfer-se dels lligams que fermen una persona o bèstia'.

Altafulla en *AlcM*, en lloc de *BDC* xiv llegir *BDC* xxiv (= *EntrDL* II, 107); mal entès el que diu

de les bruixes: la dita *Altafulla i xemeneia amunt!* (veg. el *Rondallari Cat.* de Maspons i Labrós) és el que contenen que diuen les bruixes quan s'envolen a cavall d'una escombra sortint pel canó de la xemeneia, i *fer Altafulla* vol dir això.

Altamandria, V. DCEC I, 171b *Altament*, V. *alt Altamira*, *-misa*, V. *altimira*

Altanaig, ni modernament ni antigament no es coneix tal «poblet del Conflent» (tampoc *Aixós*, citat abans); no és prudent de reproduir les afirmacions i dades de E. Guiter (com fa *AlcM*) sense un sever control, car com mostrà Moll en la recensió del llibret de Guiter sobre el menorquí, i jo mateix sobre *Er* (*E.T.C.* I, 87), aquest erudit no mira prim en les seves dades.

Altar m., V. *alt*

ALTAR, intr. 'agradar' o ALTAR-SE, 'agradar-se d'algú, ser aquest del gust d'un', mot avui oblidat però freqüent en la llengua antiga: anteriorment *aaltar*, i abans *azautar* o *adautar*, derivat dels adj. cat. i oc. antics *adaut* (*azaut*) 'bonic, escaient', mot que prové del ll. vg. tardà ADAPTUS 'adequat, útil' (modificació del ll. APTUS 'adequat, apte' sota la influència dels seus parents ADAPTARE 'ajustar, adaptar' i ADEPTUS 'adquirir, reeixir'); la *u* es tornà *l* en aquest mot tal com en *malalt*, *galta*, *delme*, etc. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En molts textos d'aquesta centúria: «ell sabia la custuma dels hòmens, ni quals coses eren aquelles de què ells *se altaven* pus forment», Lluïl (*Merav.* NCL II, 121). Com a intransitiu: «vejats-la o fets-la veure, e si us *altarà* vós la prenets, e si no, vós la leixats», cap. 248 (p. 351), «vehem los cavals aquels que ns *altaven* e compran-ne 46», *Cròn.* de Jaume I (cap. 220); «mudar de dides / --- / una, dorm massa, / l'altra, let grassa / --- / altra, cabruna; / *altà-li-n* una / que era veada / sols d'ansalada, / alls y formatge ---», JRoig (*Spill*, v. 5224). La forma catalana arcaica hagué de ser *aaltar* (una vegada perduda, segons la nostra fonètica, la *-d-* intervocàlica), i així ho trobem encara en el capítol on Muntaner conta la juvenesa de Roger de Flor: «aquell prohom, frare Vassall, *aaltà-s* tant d'aquest fadrí Rogeró, que així l'amava com si fos son fill» (ed. Nicolau d'Olwer, NCL VII, 17.7; ed. Casacuberta, cap. 194, VI, 6.17). Més corrent, però, en la fase antiga de la nostra literatura és trobar una variant en què la *-d-* apareix com a *-s-* (*-z-*), a la manera occitana: «En tal manera --- perllats e stats de nant lo rey e sa cort, que'l rey e tot son concell *se asaut* de vostres paraules», Lluïl (*Merav.* II, 116). I en el nostre cas aquesta forma persistí anòmalament fins en autors prosaics més aviat tardans, segurament per una triple raó: primer perquè era mot freqüent en la lírica (de llenguatge sempre apropençalat); després perquè el seu antònim o oposat *desalt* 'desplaer, actitud malagradosa' amb la seva *-s-* (catalana pura) do-